

valce šolske preteklosti, da jih bo spodbudil za uporabo urejenega gradiva predstavljenih fondov. K temu lahko še pripomore *krajevno* (tudi z nemškimi krajevnimi imeni) in *imensko kazalo*. Kazala bi bila ob še nekoliko podrobnejšem popisu gradiva seveda obširnejša, tako pa gradivo vsebuje podatke za marsikatero šolo in učitelja, čeprav ni posebej naveden.

Avtorici sta s predstavitvijo zvečine rokopisnega gradiva v tujem jeziku (nemščini) in pisanega s tujo pisavo (gotico) opravili dobro delo v korist raziskovalcem (posebej šolske) preteklosti področja od Savinje do Save. Njuna predstavitev šolskih svetov pa je z obravnavo zakonodaje in razgrnitvijo vsebine gradiva zanimiva tudi za druge slovenske pokrajine.

Branko Šuštar

Dragan Matić: Kulturni utrip Ljubljane med prvo svetovno vojno (Kulturne in družabne prireditve v sezonah 1913/14 - 1917/18), Gradivo in razprave 15, Ljubljana 1995, 374 strani

Konec leta 1995 je Zgodovinski arhiv Ljubljana izdal nekoliko predelano magistrsko nalogo v arhivu zaposlenega arhivista Dragana Matića o kulturnem življenju Ljubljančanov tik pred in med prvo svetovno vojno.

Že ob ogledu kazala vsebine je videti, da je avtor delo zasnoval precej široko. Potrudil se je zajeti vsa področja duhovne kulture, vmes pa je spretno vpletel še politične elemente, saj je, kot je sam navedel, "politika bila in je del kulture".

Gradivo za nalogo je Matić črpal predvsem iz časnikov in časopisov takratnega časa. Za kar najpopolnejšo sliko dogajanja pa je moral poseči tudi po arhivskih virih, memoarski literaturi in pa seveda strokovnih delih, ki pa večinoma obravnavajo le posamezna področja kulture.

Množica podatkov, ki jih je Matić zbral, bi integnila pri sestavljanju sinteze predstavljati določen problem. Zato se je poslužil precej enostavnega in preglednega sistema. Če odštejemo uvod in zaključek, je delo razdelil na pet poglavij, od katerih vsako predstavlja posamezno kulturno sezono. Poglavje se deli naprej na nek krajši uvodni del, ki omeni pomembnejše dogodke tega časa, nato pa sledi 12 razdelkov - za vsak mesec sezone (ki je trajala od 1. septembra do 31. avgusta) po eden. V okviru posameznega meseca so prireditve razdeljene najprej glede na prireditelja, ki je bil lahko društvo ali institucija. Društvene prireditve obravnava naprej po svojem značaju (kulturno-umetniške prireditve, predavanja, kulturno-zabavne ter družabno-zabavne prireditve), insti-

tucionalne pa glede na institucijo oz. umetnostno zvrst, kateri je namenjena (gledališke predstave, kinematografske predstave, koncerti in ostalo). Po takem podrobnem pregledu prireditev sledi še povzetek in analiza celotne sezone; v glavnem so podatki o prireditvah predstavljeni številčno (tudi procentualno), s tabelami in grafi. Predstavljeni so še deleži glede na posamezne kulturno-politične skupine (liberalci, klerikalci, socialdemokrati in ostali) in deleži po zvrsteh društev (politično-prosvetna, ženska, telovadna, stanovska, kulturno-umetniška, narodno-obrambna, društva za družabnost in zabavo). Posebej so predstavljene tudi institucionalne prireditve: te so pripravljale slovenske institucije, nemške institucije, državne institucije ali kakšne druge, npr. Cecilijino društvo.

Po taki obdelavi posameznih sezon sledi zadnje poglavje: Zaključek in primerjalna analiza sezon 1913/14, 1914/15, 1915/16, 1916/17 in 1917/18. Tudi ta pregled je bogato opremljen z grafi, ki omogočajo hitro informacijo in primerjavo podatkov glede na posamezne sezone in prireditelje. Že bežen pogled nanje pove, da je bil upad vseh vrst kulturnih prireditev v sezonah vojnih let ogromen. Avtor ugotavlja, da dosega sezona prvega leta vojne (1914/15) le 12,9% števila prireditev predvojne sezone, sezona 1915/16 že 29,4%, sezona 1916/17 37,8% in zadnja sezona v vojni (1917/18) 40,2%. Leta 1918 je bil torej kulturni utrip Ljubljane za več kot polovico "slabši" od sezone tik pred vojno. Avtor sklene poglavje z mislijo, da je začetek vojne "Slovenec našel v medsebojnem zagriženem strankarskem boju", ob koncu vojne pa je oživel stari duh sloge, vendar žal ne za dolgo.

Kdor bo vzel pričujočo publikacijo v roke, se bo zagotovo strinjal, da je rezultat potrpežljivega zbiranja in obdelovanja podatkov. Ljubljančani smo končno dobili delo, ki podrobno predstavlja kulturno življenje našega mesta med prvo svetovno vojno. Raziskovalci, vsi vedoželjni in seveda tudi mi arhivisti ga bomo gotovo pogosto vzeli v roke.

Marjana Kos

Mateja Jeraj, Slovenski sindikati in socialna politika 1945-1950, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana 1995, 234 strani

Med objavljene magistrske naloge delavcev Arhiva Republike Slovenije, ki jih je le-ta založil in izdal v letu 1995, sodi tudi knjiga arhivistke za gradivo družbenopolitičnih organizacij Mateje Jeraj z naslovom *Slovenski sindikati in socialna politika 1945-1950*. S to knjigo se je podrobnejše poznavanje sindikalnega